

УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ОРЕНДНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ВОДОКОРИСТУВАННЯ

д.е.н., проф. **Голян В.А.**
Науковий та громадсько-політичний журнал «Економіст»
Бусел Р.В.
Луцький національний технічний університет

Для окремих регіонів України, які не відзначаються значним промислово-виробничим потенціалом, але мають сприятливі природно-ресурсні чинники соціально-економічного піднесення, використання об'єктів водного фонду є надзвичайно важливою складовою розвитку господарського комплексу. На сьогодні склалась ситуація, коли значна кількість водних об'єктів була передана тимчасовим користувачам на правах оренди. У зв'язку з тим, що не було сформовано чітких інституціональних передумов такого виду господарських відносин між державою та підприємницьким сектором, мають місце численні прояви нераціонального водокористування та несвоєчасність і неповнота сплати орендних платежів. Це пов'язано з відсутністю адекватної оцінки господарської та екологічної цінності водного об'єкту, ефективного механізму індексації ставок орендної плати та дієвого інструментарію адміністрування даного виду фіскальних платежів.

Несформованість сучасної системи орендного водокористування, яка супроводжується перерахованими вище негативами, не дозволяє повною мірою ідентифікувати реальну базу стягнення орендної плати, залучити в місцеві бюджети додаткові надходження, формувати фонди відтворення та відновлення місцевого водно-ресурсного потенціалу. Це вимагає здійснення цілого комплексу інституціональних та фінансово-економічних трансформацій системи орендного водокористування на регіональному рівні.

В першу чергу представницькі органи влади, які передають водні об'єкти в оренду, мають зробити більш прозорим і публічним порядок такої передачі. Необхідно завчасно в засобах масової інформації повідомляти про початок конкурсу щодо визначення переможця на право користування конкретним водним об'єктом. Мають бути також афішовані орієнтовна величина орендної плати (квартальна, річна), термін оренди, екологічні нормативи використання водного об'єкту, принципи цільового використання. Завчасно мають бути визначені умови, при яких буде можливим розірвання угоди оренди та механізм відшкодування збитків як з однієї сторони, так і з іншої, виходячи з джерела виникнення та суб'єкту деструктивного впливу на водний об'єкт. Результати попереднього розгляду заяв на право користування водним об'єктом, який відбуватиметься на засіданні спеціальної комісії, мають бути винесені на сесію відповідної ради, а також погоджені з регіональними органами охорони навколишнього природного середовища та некомерційними організаціями, які відстоюють принципи невиснажливого природокористування.

Перспективною формою орендного водокористування могло б бути укладання орендних угод на основі державно-приватного партнерства, яке передбачало б спільне використання водного об'єкта державними водогосподарськими управліннями і підприємницькими структурами, а розподіл результатів відбувався б на основі угод про розподіл продукції. Така форма використання водних об'єктів посилила б зацікавленість представників водогосподарських управлінь в ефективнішому використанні водних об'єктів і полегшувала б контроль за діяльністю суб'єктів водогосподарського підприємництва.

З метою уникнення інституціональних розривів між нормативним оформленням та реальним закріпленням в господарській практиці такого виду угод необхідно визначити території, де будуть проведені відповідні пілотні проекти, що дозволить відпрацювати порядок використання водних об'єктів та механізм розподілу прав, повноважень і готової продукції між користувачами. З огляду на характер водокористування і умови здійснення водогосподарської діяльності пілотні проекти щодо імплементації угод державно-приватного партнерства варто було б провести у Волинській області. Тим більше, що в цьому регіоні в останні періоди було виявлено численні порушення щодо законності передачі водних об'єктів у тимчасове користування, щодо цільового використання водних об'єктів та своєчасності сплати орендної плати. В першу чергу орендні угоди на основі державно-приватного партнерства щодо використання водних об'єктів необхідно укладати щодо об'єктів, які потребують екологічної реабілітації і впровадження сучасних систем водоохоронної інфраструктури. Це дозволить повернути такі об'єкти у прийнятний для риборозведення стан і підвищити їх рівень капіталізації.

На території окремих сільських рад знаходиться значна кількість замкнених водойм, які раніше знаходилися у власності, розпорядженні та користуванні колгоспів та радгоспів. Демонтування даних сільськогосподарських підприємств призвело до того, що окремі замкнуті водойми стали безгоспними, що призвело до погіршення їх екологічного стану внаслідок нерегульованої експлуатації. Водночас вони мають значний потенціал при поверненні в продуктивний господарський оборот в разі нарощення в них запасів біологічних ресурсів. Має бути забезпечена їх передача на баланс сільських рад та визначено цільове призначення та умови надання в тимчасове користування. Підвищити інвестиційну привабливість цих об'єктів можна шляхом звільнення потенційних користувачів від сплати земельного податку.